

Piejūras dabas brīnumi Saulkrastos, kuru var arī nebūt

Autors: Arita Rudzīte

Datums: [29.09.2015](#)

Izdevums: [Rīgas Aprīnka Avīze](#)

Rubrika: [Vide](#)

Saulkrastu stāvkrasts, zaļie priežu meži, jūra un pilsētas rota – Baltā kāpa. Tas viss ir tik ļoti pašsaprotams, ka dažkārt šķiet – šīs dabas vērtības cilvēkus priecēs mūžīgi. Tomēr izrādās, ka tā nebūt nav. Vējš, lietavas, vētras laikā bangojoša jūra, kā arī ļautiņu nevērīgā attieksme pret dabas bagātībām piejūras saulrietu paradīzi lēnām iznīcina.

Dabas brīnums, kas pamazām izgaist

Elpu aizraujošā skata dēļ, kas paveras no Saulrietu takas un Baltās kāpas smailes uz Rīgas jūras līci, atpūtu Saulkrastos ir iecienījuši ne mazums ļaužu. Tomēr jāteic, ka pēc pāris desmitgadēm šo skaisto vietu var arī nebūt. Proti, speciālisti aprēķinājuši, ka Saulkrastos erozijas riskam ir pakļauti aptuveni 11,5 kilometri krasta un noskalojumi varētu būt sagaidāmi arī tieši tur, kur slejas Baltā kāpa. Tiek prognozēts, ka atsevišķos krasta posmos nākamo 50 gadu laikā atkāpšanās Saulkrastos notiks 25–60 metru robežās.

Sprīžot pēc Saulkrastu novada domes priekšsēdētāja vietnieka Normunda Līča stāstītā, krasts saulrietu pilsētā tiek noskalots pat ātrāk, nekā ir aprēķinājuši speciālisti. Piemēram, Baltā kāpa pēdējo desmit gadu laikā ir nobrukusi par 15 metriem. Dabas brīnuma kaitnieks ir gan bangojošie jūras viļņi vētras laikā, gan šķietami nevainīgā un seklā Inčupīte kāpas pakājē, kas divu gadu laikā paspējusi sastrādāt kārtīgus nedarbus. „Tas notika pirms diviem gadiem augustā. Bija ārkārtīgi spēcīgas lietavas, un Inčupītē ūdens līmenis pacēlās līdz diviem metriem. Todien upe ar savu spēku noskaloja priekškāpu – 1500 kubi smilšu aizgāja jūrā. Pašlaik upe atrodas ļoti tuvu smilšakmens atsegumiem, un ikreiz vētras laikā tā ar lielu spēku triecas pret kāpu un turpina to brucināt,” saka N. Līcis.

Viņš norāda, ka gan domē, gan profesoru aprindās jau labu laiku tiek spriests par to, ko īsti ar brūkošo kāpu darīt. Daži uzskata, ka Saulkrastu rota būtu jāglābj cilvēkam, to stiprinot, bet daži uzskata, ka dabas procesos iejaukties nevajag, jo Baltās kāpas skaistums slēpjas tās mainībā. Kamēr risinājuma nav, ikreiz spēcīgas vētras laikā dabas brīnums zaudē daļiņu sevis. N. Līcis zina teikt, ka arī daļa saulkrastiešu ir norūpējušies par kāpas likteni. Viņš atceras, ka pirms pieciem gadiem bariņš novadnieku uz savu galvu bija metušies kāpu glābt. Pirms pieciem gadiem grupa čaļu bija mēģinājuši ar lāpstām izrakt kanālu no Inčupītes uz jūru. Viņi pat bija sametuši izraktajā kanālā smilšu maisus ar domu, ka ūdens līmenis upē celsies un tā izdosies Inčupi novirzīt uz jūru. Tomēr viņiem šis plāns neizdevās. Smiltis ir tik irdenas, ka ar rokām to paveikt nav iespējams,” atceras N. Līcis.

Nevainīgais cilvēks

Jāteic, ka savu roku piejūras dabas brīnuma bojāejā pieliek arī cilvēks. Vasarās Saulkrastos sabrauc vairāki tūkstoši cilvēku, kuri atpūšas pludmalē un apmeklē kāpu. Lai gan, lai organizētu cilvēku plūsmu uz jūru, Baltās kāpas teritorijā ir izbūvēti koka celiņi, veidojot kāpnes noejai uz pludmali, un nobrauktuves, ne vienmēr cilvēki šos celiņus izmanto. „Ļaudis nomīda zemsedzi, un laika gaitā veidojas antropogēnā slodze jeb cilvēka radītā erozija. Savukārt, uzpūšot vējam, izmīdītajā zemsedzē erozija tikai pastiprinās,” teic N. Līcis.

Vienlaikus viņš norāda, ka cilvēki mēdz kāpu arī tīši bojāt. Piemēram, atbrauc autobuss ar skolēniem vai bariņš vecpuišu, kuri, ilgi nedomādami, rāpjas trauslajā kāpā augšā. Tāpat bērni rok alas vai kāds

pašapliecināties kārs pilsonis iegravē savu vārdu kāpas smiltīs. Tas viss dabas brīnuma bojāeju tikai paātrina. Pēc N. Līča stāstītā, tieši šā iemesla dēļ, lai novērstu cilvēku vēlmi kāpās rāpties, uz tās ir salikti zari. Tāpat šopavasār Lielās talkas dienā novadnieki kopā sanāca un atjaunoja sētiņas kāpu nogāžu stiprināšanai. Tās savā veidā pašlaik attur cilvēkus no vēlmes kāpai tuvoties.

Katrs pludmalē nomestais izsmēķis izmaksā dārgi

Dabas teritorija Saulkrastos, ko ik gadu apmeklē arvien vairāk tūristu, neiztiek arī bez plastmasas pudelēm, krāsainiem konfekšu papīriņiem un citām cilvēku dražām pludmalē. Tāpat valdošie rietumu vēji Saulkrastu piekrastē no jūras sanes savu artavu neīrumu. Tomēr, pēc N. Līča stāstītā, visnaskākie pludmales piegružotāji pašlaik ir pīpmaņi, kuri neapzinās, ka smiltīs šķietami nevainīgi atstātais izsmēķis sadalīsies tikai pēc vairākiem gadiem. „Smēķētāji ir ārkārtīgi liela problēma. Gribējām pīpēšanu Saulkrastu pludmalē ierobežot, taču ministrija mums to neļāva, jo pašvaldībām nav tiesību ieviest šādus aizliegumus. Tomēr no šīs ieceres mēs negribam atkāpties un mēģināsim to panākt caur likumdošanas izmaiņām,” saka N. Līcis.

Lai sakoptu 18 kilometrus garo Saulkrastu piekrasti, pašvaldībai nākas pielikt lielas pūles. Pludmales smiltis Saulkrastos ir sausas un irdenas, ne tādas kā Jūrmalā, kur pa liedagu var braukt ar velosipēdu. Tieši šā iemesla dēļ nekādu tehniku, piemēram, traktoros, kas varētu dražas no pludmales smiltīm izsijāt, lietot nevar. Tāpēc pludmales uzkopšana ir roku darbs. Visu vāc pašvaldības algoti darbinieki, dažkārt simtlatnieki vai skolēni, kas vasarās strādā pašvaldībā.

N. Līcis norāda, ka skaista un tīra pludmale pašvaldībai izmaksā dārgi, un atzīst, ka līdzekļu trūkuma dēļ tā netiek uzturēta tādā kārtībā, kā vajadzētu. „Peldvietu „Centrs” un „Rūķīši” uzkopšanai tiek veltīta ļoti liela vērtība, taču pārējai pludmales teritorijai tiek krietni mazāk uzmanības un līdzekļu,” klāsta N. Līcis. Turklāt īpašas naudas lādes, kur pasmelties līdzekļus pludmales apsaimniekošanai, pašvaldībai nav, ir tikai pašu novadnieku samaksātie nodokļi.

Recepte vides saglabāšanai

To, ko iesākt ar lēnām brūkošo dabas brīnumu un kā gudri būtu jāapsaimnieko pludmale un jāorganizē tūrisma plūsmas, pašvaldība cer noskaidrot pērn sāktajā projektā „Life Ekosistēmu pakalpojumi”, ko finansē Eiropas Savienība, Latvijas vides aizsardzības fonds un Saulkrastu pašvaldība. Šis projekts, kas ilgs līdz 2018. gadam, Latvijā ir kaut kas jauns un nebijis.

Pie šī projekta strādā vesela armija speciālistu, augstskolu profesori, vides pētnieki, ekonomisti un pat arhitekts. Projekta laikā plānots noskaidrot ne vien to, kas būtu darāms vides saglabāšanas nolūkā, bet arī naudas izteiksmē tiks novērtēts, cik maksā ekosistēmas sniegtie pakalpojumi, proti, sauļošanās un peldes Saulkrastu pludmalē, sēņošana un ogošana kāpās, saulrieta baudīšana un citas līdzīgas lietas. „Šim projektam virsuzdevums ir Latvijā pilotprojekta veidā aprobēt sistēmu, kāda vērtība ir ekosistēmu sniegtajiem pakalpojumiem. Piemēram, vai koks vērtīgāks, ja to sazāgē dēļos, vai tad, ja tas ir ainavisks elements, saražo skābekli un ir dzīvotne putniem, kukaiņiem,” priekšstatu uzbūvē N. Līcis. Tas viss tiks darīts, lai sabalansētu teritorijas ekonomiskās, sociālās un vides intereses, ļaujot pieņemt ilgtspējīgus lēmumus.

Vienlaikus Saulkrastu piekrastē starp Inčupi un Pētrupi taps Dabas dizaina parks. N. Līcis stāsta, ka, veidojot Dizaina parku, tiks būvēts jauns koka laipu segums, veidots tiltiņš pār Inčupi. Savukārt pašā parka teritorijā tiks izvietoti interaktīvi elementi, kas vēstīs par apkārtnes unikālajām dabas vērtībām, palīdzot apmeklētājiem izprast šeit notiekošos procesus un mācīties saudzīgāk izturēties pret dabu. „Pagaidām pastāstīt, kā interaktīvie objekti izskatīsies, vēl īsti nevar. Pie parka koncepcijas pašlaik strādā arhitekts Ilze Rukšāne un 80 studentu no trim Latvijas augstskolām – Mākslas akadēmijas Dizaina nodaļas studenti, Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras fakultātes studenti un topošie ainavu arhitekti no Latvijas Lauksaimniecības universitātes. Šobrīd zinu teikt, ka parks, kam dots

nosaukums „Putnubiedēklis”, būs kaut kas nepieredzēts. Piemēram, ja atpūtnieks nestaigās pa laipu, atskanēs brīdinoši skaņas signāli,” ainu, kā varētu izskatīties iecienītās pastaigu takas Baltās kāpas apkārtnē, raksturo N. Līcis.

http://news.lv/Rigas_Arinka_Avize/2015/09/29/piejuras-dabas-brinumi-saulkrastos-kuru-var-ari-nebut